

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, Rimasor 25.
sz. a. — Ide intézendő a lap
szellemi részét érdeklő minden
közlemény és levelezés.

Bérmentetlen levelek nem
fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak
viszsa.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R.-szombat, Losonezi-utca
24. sz. **Rábely Miklós** könyv-
nyomdájában. — Ide inté-
zendők a kiadóhivatalt illető
előfizetési pénz-, hirdet-
mény-, nyilttér- és felszó-
lamlások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petitsor
terfogatá 5 kr.
Bélyegdíj: minden beik-
tatás után 30 kr.

Nyilttér:

Egy sor 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont“ kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. Az előfizetéseket legcélszerűbben posta utalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal veszi fel.

Rimaszombat, 1884. június 28.

A vasutaknak, mint a közlekedés legfőbb eszközeinek építésénél s a menetrend beosztásánál, ha csak magánérdekek nem játszanak döntő szerepet, — béke idején — két szempont vezérrelheti s vezérli is vasutaink igazgatóságát, t. i. az, hogy azon vidék közlekedési igényeinek, melyeken átvonulnak, megfeleljenek a vasutvonalak és hogy az ország központjával, a fővárossal, lehetőleg egyenes és gyors összeköttetésbe hozzák az ország különböző vidékeit.

Hogy az új menetrend, mely szerint manapság közlekedhetünk, ez utóbbi szempontból nem eshetik kifogás alá, arról már volt szó e lapok hasábjain, de egyszersmind aggodalmunkat fejeztük ki az iránt, hogy megyénk szerencsétlenül épített vasúthálózata megnehezíti a megye két vidékének t. i. a Rima- és Sajó völgyének lakóira nézve az egymással való közlekedést.

Hogy pedig ez nem kis fontossággal bír megyénk közönségére nézve, elég legyen felhozni azt, hogy Rimaszombatban lévén a törvényszék, a mai perlekedő világban temérdek embernek kell akarva-nem akarva a törvényszék épületében megfordulni, ha ügyének szorgalmazását, elintézését másra bízni nem akarja. — Ugy de ezt még a mostani javított menetrend mellett is sok esetben kénytelen megtenni, mert ideje nem engedi azt, — különösen ha gazdálkodó ember, — hogy több napot szánjon annak elintézésére, mi csak órákat igényel.

Ugyanis most, ha a sajjó völgyi embernek dolga van a törvényszéknél, egy nappal előbb kell elindulnia, hogy a kitűzött órában, mely rendszeren minden hivatalnál a délelőtti szokott lenni, megjelenhessék; ügyét elvégezvén, délután 4 óra tájban indulhat haza felé s minden megszakítás nélkül haza érhet.

Igy állván a dolog, azon kérdés merülhet fel megyénk közönségének nagy részénél: nem lehetne-e az omnibusvonalakat akként berendezni, hogy

nemcsak az elutazás, de a megérkezés is megtörténhessenek egy napon?

Egy kis költséggel és jóakarattal úgy hiszszük igen.

Mert ha egy omnibusvonal Dobsináról reggel oly időtájban indítatnék el, hogy ez reggeli 7—8 órákor Rimaszombatba érhesse, az egész Sajó völgy ügyes-bajos emberei dolgaikat a székvárosban délután 4-ig elvégezhetnék s egy nap alatt kevesebb költséggel s nem nagy idő vesztegetéssel — mi pedig mindenestre számításba jöhet, — elvégeznék azt, mi most lelkiismeretes számításal másfél vagy két-három napjába kerül, nem véve figyelembe azt, hogy egy vagy több éjt vendéglőben kell töltenie.

Tapasztalva eddig is azt, hogy a vasút igazgatóság a menetrend változtatáskor minden esetben szem előtt tartotta megyénk közönségének érdekeit s megelégedve a felől győződve, hogy az ekként berendezett s utnak indított vonat — különösen ha az Dobsina-Báuréve-Feled között tehervonathoz csatlakozik, nemcsak igényeinket elégíti ki, de amennyiben folyton el lesz látva utasokkal, — a kincstárnak hasznót is fog hajtani s az utazásra eddig fordított időt felényire szállítja le: reméljük, hogy jogos és meitányos óhajításunkat figyelembe fogja most is venni, s a bajt lehetőleg orvosolandja.

Azonban tudjuk, hogy „néma gyermeknek anyja sem érti szavát“ s egyeseknek hangja nem igen hallatszik messzire, hogy tehát jogos és méltányos kérelmünk ne legyen elhangzó szó a pusztaiban, felhívjuk első sorban megyénk közigazgatási bizottságának tagjait s velük együtt megyénk befolyásosabb férfait, hogy a közönség érdekeit figyelembe véve, mint megelőzőleg, úgy most is óhajításunk megvalósítása érdekében a szükséges lépést tegyék meg.

Az, a kinek szabad ideje és pénze van, alig érzi ugyan ennek szükségét, de a föld népe, különösen a mai szélszélyes időjárás mellett és szorgos

munkaidőben, egy elvesztegetett nappal is temérdek kárt szenvedhet.

Csatlós B.

Felszólalás,

eredeti szavaink, kifejezéseink és szólamaink (— mondataink) érdekében.

(Folytatás.)

p á z s : szörkötéltől készült pányva, végén nagy boggal, miért különbözik a pánytól, mert a

p á n y : harkötésű szörpányva, mindkettő régi jász-szó,

p í k : árbozfát tartó páhák. (Székely-szó.)

p í s z : legfinomabb erdei aranybarna vargánya gomba. (Gömör megyei szó.)

p í s z : szárról-szájra adott pletyka; zuvat-féle, — szólama: „Pisz bánt engem: sirok is.“ (Csángó szó és szólam.)

p u n y : hitvány, — kifejezése a csángók ajkán: Ez puny ember! (Csángó szó.)

r á s z : 1. szügyelő-rózsza alatt levő karika s mint ilyen, szájhagyomány szerint fogalommal bíró avar-szó, 2. sokadalom napján támadt zsongás-bongás, másnéven — vásári zsbaj, (s ilyen fogalom mellett élő kun-szó).

r á j : kerek alju párszárító-kosár. (Kun szó.)

r e b : juhtúrós-szűredék, — megjegyzem, hogy a rebet néhol egyszerűen „ajj“-nak is nevezik. (Székely-szó.)

r e n y : édes turó zsendicéje. (Székely-szó.)

s e f : (sef)-fű, taraczk-féle, — megjegyzem itt, hogy a taraczkról azt tartják a jászok, hogy hétféle van, vagy legalább ritmusos szólamuk e mellett bizonyít: „Hét-féle taraczk-fű van, mind lónak való.“

s z a t y : bivalybőrből szíjkötés, mert rendszeren szilonybavagott bivalybőrt használnak e célra, s ekkor azt mondják — „szatykötéssel készül.“ (Jász-szó.)

s z á t y : 1) zsineggeli vagyis jobban mondva madzaggali kötés; 2) u. n. furkó (étel), (s ily értelemben kún-szó.)

Nemde mindezen szavak a kedves magyar nemzet szavai közé tartoznak?!

Mienk ez a szó a többi ismeretlenekkel együtt mind, és mégis fogalmaik nélkül csakugyan holt szavaink közé tartoznak.

Ezért s ily szerű szavakért csakugyan érdemes ama nagy bányában kutatni; mert olyan s olyféle szavak kerülnek abból elő. Van olyan törölvagott eredeti szó ott ezer meg ezer, csak föl kell kutatni, illetve ellesni a nép ajkáról.

* * *

T Á R C Z A.

Ismerek egy könyvet . . .

Ismerek egy könyvet, az életnek könyvét,
Tarka sorok lepik megavult levelét;
Gyéren . . . igen gyéren forog a kezekbe,
Pedig sok badarság van megírva benne.

De ha másként szólna,
Jaj, beh furesa volna!

Büszke miniszterrel mond regét egy része,
Ki látszólag áldást áraszt nemzetére;
Haj, pedig miként az ezredévek átka,
Nehezül lelkére millióknak vádja.

De ha nem így tenne,
Jaj, beh furesa lenne!

Itt egy tekintélyes honatyá beszélget
Tartós boldogságról az elnyomott népnek;
Szép ígéretekre nyitja meg a száját,
Amde alattomban eladja hazáját.

De ha nem így szólna,
Jaj, beh furesa volna!

Komoly böles mereng ott, osztja a tanácsot;
Lelke átrepül a kerek világot.
Mars, Vénus virányát szilárdan bejárja,
Mig ott lenn a földön egyre botlik lába.

De ha nem így tenne,
Jaj, beh furesa lenne!

Itt egy uracs-féle beszél kliensével,
Hogy az igaz utról ő soha se tér el;
Konokul állítja, hogy a pört megnyerte,
Bár rajt a bíróság a pört rég elverte.

De ha nem így szólna,
Jaj, beh furesa volna!

Amott orvos sétál; szörnyű okos ember!
Minden páciensnek pulfert, kinint rendel.
Szegény betegjein emberforma sincs már.
De ő nagy páthózszaal új receptet firkál.

Hogy ha nem így tenne,
Jaj, beh furesa lenne!

Vén tisztelendő ur bójtról tesz tanítást:
„Szár az ízberénél ne együnk semmi mást.“
Jó maga meg alig várja az ebédet,
Böles szónoklatának közepén vett véget.

De ha másként tenne,
Jaj, beh furesa lenne!

Vézna tanítóeska az „á“-t magyarázza,
Tulbuzgóságában a hideg is ragza.
S ha működéséért bérét követeli,
A falu-bíró ezt bosszantásnak veszi
S elfeslett eszímáját jól fejébe veri!*)

És ha nem így lenne,
Jaj, most ki nevetne?!

Idil-élvre termett barna kis menyecske
Szerető férjével suttog enyelegve;
S mig szegény jámbornak kebelére omol,
Titkon kedvesének csókjaira gondol.

Hogyha nem így tenne,
Jaj, beh furesa lenne!

Ismerek egy könyvet: ez az élet könyve.
Jaj, de sok badarság van megírva benne!
Elkopott lapjait aki átforgatja,
Örömben nevet . . . s könnyeit hullatja.

És ha másként tenne,
Jaj, beh furesa lenne!

Paál Gyula.

Fővárosi levél.

Budapest, 1884. jun. 25.

A harez véget ért, a küzdő pártok jelszavait nem vizsgálózzák a falak, a zászlók megrongyolva, esőtől és bortól azottan, összegöngyölgetve a padlás zugába dobatnak; talán sohasem is fognak előkerülni. Az egerek báméskodva nézik a nagy fekete betűket: „Eljen Tollagi Jónás képviselőnk!“ — és összerágják egy ember tönkrement nagyságát azokban a betűkben.

Pünkösdi királyság az egész. Három évig hatalmas ur, kihez még a törvény keze sem nyulhat. Ha mindjárt az utcán verekedik is, vagy lop és rabol, előbb meg kell kérdezni a törvény szolgáinak a négyszáz-fejű (s ép' ezért

*) Ezt tán még sem teszi.

Szerk.

fejtelhen hatalomtól, hogy szabad-e azt a nagyságos rablo urat befogni?

Hanem három év mulva vége mindennek. A büszkén fennhordott fej lehanyatlak s barátságosan inateg, a méltóságosan unalmas arez hizelő mosolyt ölt, a derék meghajlik, a zsebre vágott kezek szurtos tenyereket markolásznak s ki eddig csak a minisztereknek billentette meg kalapját, födetlen fővel lép be a szalmafüdeles parasztházba.

Mikor aztán ismét megválasztották a nagyságos urat a „kedves polgártársaim,“ akkor elkezdődik ismét a régi módor, az új pünkösdi királyság.

Hanem ez a pünkösdi királyság azon titulusok és vitulusok közé tartozik, a melyeknél az ajándékozó mindig jobban jár, mint aki az ajándékot kapta.

Az aszonyokra s lányokra nézve azt tartják, hogy minél több küzdelembe kerül a meghódításuk, annál edesebb a győzelem élvezése. A mandátumra éppen az ellenkezője áll ennek; minél kevesebb küzdelem annál kevesebb pénz!

Hja! a pénz manapság mindenbe bejátszik s képviselő választást sokkal inkább el lehet képzelni akár képviselőjelölt vagy választó nélkül is, mint pénz nélkül. Ha nincs pénz, nincs választó s mivel a képviselőjelöltnek választó kell, tehát pénzének is kell lenni s mivel a választónak pénz kell, azért kell képviselőjelöltnek is lenni.

No de nem akarom én azt mondani, hogy Magyarországon a választók megvétetik magukat; bár van egy-két vidék, a hol bizonyos párt hívei jól körül néztek, mielőtt szavazatukat erre vagy arra adták volna, hanem annyi tény, hogy a sok zászló, toll, bankett és kocsi, melyeknek költsége igen sokszor csupán a képviselőjelöltnél, olyan drágává tesz az a pünkösdi királyságot, hogy elmondhatjuk: „Boldogok, a kik nem képviselők!“

Es ezt a boldogságot most mindegyik párt részéről nem egy nagy férfi élvezheti.

No de ne bolygassuk a hegedni kezdő sebeket. Hisz a meg a sándor-utcai ezirkuszban elkezdődik a nagyságos köklerek tojástáncza, — itt van Sennorita Spelterini a kötéltánczos, gyönyörködünk benne. A bájos nagyság egy vékony drót-kötelen áttánczolt már a Niagara fölött is, mostani budapesti productiói az állatkertben csak gyermekjátékok neki. Hanem azt meg kell adni, hogy az állatkert legszebb példánya s kétségkívül több közönséget vonz, mint Serák bácsi medvéi.

Ezek után megjegyzem még azt is, hogy e szavak, valamint engem, úgy másokat is megleptek rövidségük, tartalmasságuk és a gyakorlati életre való fogalmaik által, és azért ismételve állítom, mi különben kétséget alig szenved, hogy mindezen szavak a magyar nyelv élő s bizonyos tájakhoz kötött kedves szavai, és mégis, ha utánok nem kutatunk — el vannak veszve az egésze és így még az irodalomra nézve is.

Azért szedjük össze azokat. . .
 Hyesekért — no meg az alábbiakért is — mertem azt állítani, miszerint bátran mintegy négyezerre tehető azon szavaink száma, melyek az akadémia által kiadott nagy magyar szótárban nem foglaltatnak.

Es az a négyezerre tehető ismeretlen szép magyar szó valóban megérdemli a fáradságot és munkát, hogy utánuk kutassunk az itt élő, különböző nagy néptörzsek, illetve maga a nép közt!

Ezek után azon állítástom: „Hogy a nép nyelvén bizonyos tájakon bizonyos oly szólások, kifejezések és szavak élnek, melyek a más tájakon vagy ép még közvetlenül a szomszédságban élő különböző törzsek előtt is csaknem egészen újak, s ép azért ismeretlenségükkel fogva feltűnők, vonzó és érdekesek”, töreksem példákkal is beigazolni és pedig:

Ha a felvidéki ember, tegyük fel a gömörmezei, lemege az alföldre Keeskeméti városába, vagy tán annak a környékére, ez utóbbi vidéken vagy ép magában a városban a nép ajkán élő, a többek között következő eredeti szavak, mint: garabó, tarhonya, lebbenes, varsa, szárdék, szárma és karam stb. egészen új szavak gyanánt tűnnek fel előtte s nagyot néz az atyafi, mikor ezeket s ilyeket először hall életében, és aztán nagyot is bámul; de mikor megtudja, hogy a karam — nádból készült pástiorlak, a szárma — töltött káposzta, a szárdék — a hasznos házi állatok szelvédjéje, a varsa — kas-alaku halfogó kosár, a lebbenes és tarhonya — különböző módon készült és különböző alaku szárított tézta, és végre a garabó — kerekalju fonott kosár. Es midőn mindennek a tudatára jut — kibékül, s az ilyeszerű szavakkal és azokat fogalmaikkal együtt lassan-lassan elsajátítja; mert részint eredeti magyar szavakkal, részint előtte új tárgyakkal és dolgokkal levén dolga, természeténél fogva a magyar ember könnyen elsajátítja azokat.

Míg viszont ha az alföldi ember, tegyük fel a keeskeméti vagy ép a környéken élő felmege a felvidékre, tán ép Gömörmezeibe, hasonlóképp nagyot bámul és körülnéz, mikor a többek közt e s ilyeszerű szavakat hall, mint kóskó, kürtő, kük, lészsa, tubus, pizs, hídó és rászsa stb., de mikor megtudja ő is, hogy a rászsa — ugynevezett palánta, hídó — hidlástisztogató „kis inas”-nak is csufolt parasztgyerkőce, a pizs — legfinomabb erdei, aranybaraszinú vargánya-gomba; a „tubus”-t az „édes” vagy „kedves” helyett használják ottan, a lészsa — eső-védővel ellátott fonott kerítés, a kük — földi mogyoró indája, a kürtő — a kuskó meg a bentfűlő nagy kemenceze füst-eresztgetője és végre a kóskó — a bentfűlő nagy kemenceze kiegészítő része, s mint ilyen világító és gyengéden melegítő, ép e ezébből magas helyen levő tüzelő hely, — hasonlóképp kibékül e szavakkal és fogalmaikkal együtt elsajátítja azokat, mondván:

„Az eb-ugattát, nem jártam hiában ebben a girbergurba országban, mert még tanultam is valamit!”

Es a dolgok rendes menete szerint ez másképp nem lehet, mert a fölmerült tárgyak és dolgok az azokhoz kötött fogalmaikkal együtt, úgy az egyik, mint a másik utazó atyafi előtt egészen újak levén, biz azokat megismerniök és tanulniök kell úgy az egyiknek, mint a másiknak, de ez így van jól ha kölcsönösen elsajátítják azokat, mert tárgyismeretünk gyarapszik. Mindezt a különböző vidékeken élő magyarok különböző foglalkozásai és az ezekkel összekötött szokásai, illetve ugynevezett életmódjuk idézik elő, ép azért mindezt és az ilyeseket, valamint nekik, úgy nekünk is kölcsönösen tanulniunk kell egymástól, már azért is, mivel a fentemlített tárgyszeret mellett — közvetlen tudáshoz vezet.

A medvékről jut eszembe dr. Heil Fausztin ur. Nem tetszik ismerai dr. Heil Fausztin urat? Hja arról én nem tehetek s tán ő sem. Ő az a „hires” királyi alügyész, a ki a budapesti törvénytörvények előtt ma rásütötte a kerespesuti zavargókra, hogy ők lázadók, még pedig lázadók a zsidók ellen.

No már kérem szépen, nem tudom mi haszna van abból az országnak, ha mi egy közönséges utcai kravallra rámondják, hogy ez lázadás volt a zsidók ellen! Tán azt hiszi Heil Fausztin ur, hogy ezzel nagy ember lesz? hiszen ez lehetetlen.

Hanem Heil Fausztin ur baklövésénél mulatságosabb dolgok is fordultak elő e sensationális bünpör tárgyalásán. De legmulatságosabbak voltak a rendőrök kihallgatásai.

Hatalmas derűtséget keltett például, mikor egyik vádlott azt mondta egy rendőrnek, hogy ő általa fogatott el, s a rendőr büszkén félvállról oda vágja neki: Nem igaz, én senkit sem fogtam el! Persze rögtön elhitték neki.

Egy másik rendőrtől pedig ezt kérdezték, hogy látott-e egy beragasztott számú bércocsit a kerespesi-uton járni, kiült abban?

A kérdező rendőr szó szerint a azt felelte: kéröm úsan a fiáker a számokat illetőleg bé volt ragasztva, de azt nem tudom, hogy létezett-e benne valaki!

Indiscret.

A nyomtató ló szája.

Csipkés Ábris uram szerűjén javában folyt a munka. Nyomtatták a zabot. A lovak esülőig jártak a gazdag termésban s a gazda megelégedett mosolylyal nézett végig a munkán. Könnyű neki. Semmi gondja reá. Kiadta tizedbe az egész munkát Horgos Márton gazdának.

Minden kinyomtatott tizedik zsákért Horgos Márton kinyomtatja az egészet.

Ábris meg volt elégedve Mártonnal, Márton pedig Abrissal. Nagyon becsületes embereknek tartották egymást.

*

De esakhamar megváltozott a véleményük.

Ábris haza ment ebédelni. Az asszony rosz kedvében volt, elkozmasította a levest, lesütötte a hust. Kiesaphatták az egész ebédet az udvarra.

Ábris dühösen ment el hazulról. Azon gondolko-

De vezet aztán a magyar nemzet u. n. s z ó - k i n e s é - h e z is, mert mindazon s az ilyeszerű többi, eddig ismeretlen szavak az édes magyar nyelvhez tartozván, élő nyelvünk kiegészítő részeit képezik.

Ezekben kívül így vagyunk azonban más önálló s eredeti magyarfajti feltűnő tájékaikkal is, illetve a különböző helyeken élő nagy magyar törzsnépeinkkel is, például vegyük csak fel a kunság és nyelvészeti tekintetből hasonlított össze a vele szomszédos jászszággal — a fenniekhez hasonló nyelvészeti tünetekre akadunk, melyeket felhasználva és kiaknázva és az itt vagy ott talált eredeti szavainkat és egyéb nyelvbeli sajátosságainkat összegyűjtve, ez által irodalmilag csakugyan szaporítjuk az élő édes magyar nyelv eredeti szavait és különféle nyelvbeli sajátosságait és azokat így munkálkodva ismeretté teszszük.

De menjünk tovább még e téren: a kunság, mint megjegyzem, határos a jászszággal és mégis, hogy egyebet föl ne hozzak, mily különböző s egymástól elütő eredeti szavakra akadunk itt is, ott is, például a Kunok közt: — k u r (ajtón vagy kapun levő vaspánt horgas része), k u s z (ajtó vagy kapupánt horgas részébe járó peczek), k u l y - k á m (kutyómfá végén levő nehezék) és k u j (kutostor-fá végén levő vasalás) stb.

Mindezen szavak a szomszédos Jászok némelyike előtt, jöllehet egymás mellett laknak, egészen újak, még viszont a következő jász-szavak, mint: s e f (fű: tarack-féle), s z a t y (szíjkötés), j á t (drusza) és g ő z s (fa-bog) stb., a Kunok némelyike előtt lehet, hogy egészen újak és így még előttünk is ismeretlenek.

De menjünk csak még tovább e téren: Erdély anyyira gazdag ő, eredeti szavakban, hogy az eddig mezejtett kutatások után is bátran ezekre lehet tenni azon szavak számát, melyek fogalmaikkal együtt egészen újak és így még előttünk is ismeretlenek.

Megjegyzem végül, hogy palócvidék, ugyszintén Baranyamegye is, melyben köztudomáslag eredeti magyar faj is lakik — jöllehet mindkét helyen van elég nyelvészeti anyag. — ebből a tekintetből még sincs méltóképp átkutatva.

S mi következnek mind ebből? — nem egyéb mint az, hogy a magyar területeken élő különböző nagy néptörzsek mint: a Jászok, Kunok, Palócok, Csángók, Székelyek és Magyarok bár egy nagy családot — a magyar nemzet egészét — képezik is, nyelvészeti tekintetben mégis anyyira önálló és faj szerint különbözők egymástól, mikép mind-egyik törzs bizonyos tekintetben, főleg eredeti szavaiikat illetőleg önálló nyelvészettel bír, mindamelllett megértik ugyan egymást, főleg ha nyelvbeli sajátosságaiat kölcsönösen el- és betanulják. Ennek közvetítésére szolgál az irodalom; mert nyelvük szerkezete bensőleg egy és ugyanaz és csak eredeti szavaikra, kifejezéseikre és szólamaikra nézve — erkölcsi-eket és szokásaikat itt nem érintve — különbözőnek egymástól.

Es e nyelvbeli különbséget felhasználva oly gyűjteményt létesíthetünk, melyre a nemzet egykor maga büszke lesz, csak helyes tapintattal osszuk fel a munkát, mely m u n - k a f e l o s z t á s r ó l alább hozok fel egyet-mást.

Igaz, hogy a hosszas együttlakás után a faj szerint különböző típusú nagy néptörzsek egyesői, ismétlem a személyes érintkezés után megértik ugyan egymást, főleg ha mint fennebb már érintem, az irodalom közvetítésével eredeti szavaik, kiváló kifejezéseik és jelesebb szólamaik összegyűjtetnek, szótárba és más gyűjteményekbe foglaltatnak, illetve irodalmilag terjesztetnek; de azért ezek nélkül a nyelvbeli különlegesség tagadhatlanul mégis csak fenn áll! Ép ezért zsákmányoljuk csak ki munkálkodásunkkal azaz: emeljük csak ki abból a sokat emlegetett nagy bányából — t. i. a Magyarországon és Erdélyben élő s különböző nagy néptörzsek népnyelv-bányájából — a fennebb már találólág szókinesnek nevezett eredeti szavainkat, látjuk, hogy az irodalmilag mivel édes anya-nyelv, mennyi sok szép szóval és egyéb nyelvbeli sajátosságokkal lesz gazdagabb!

Minden munkálkodásra az avatottak segélyével kétség-telenül az irodalom van hivatva tényezőként szerepelni s csak akarnunk kell és biz azok mind megkerülnek lassanként.

Mindaz, hogy mily megbecsülhetlen nyelvészeti anya-

dott, hogy hol vidulhatna fel. Végre rájött. A szerűn. Hisz az idén olyan termése volt, hogy még ha pokolba kerül is mosolyra fakad a szája, ha erre az esztendőre gondol.

Kiment hát a szerűre.

*

Dél volt. Forró, meleg dél. A nap az égboltozat közepéről csakugy szórta alá villogó sugarait. A munka pi-bent a szerűn. Márton gazda ott hevert a kazal végében a hűsön. Ki akarta pihenni a délelőtti fáradságát. Hisz haj-nal óta nem volt megállása.

A nyomtató legények, suhancok és napszámosok is javában horkoltak. Ábris dühösködni kezdett. Hát minek örüljön itten? Vagy ha nem örülhet, hát legalább hadd veszne össze valakivel. De nem lehet mert mindenki alszik.

*

Egyszer csak kifordul az akácza sorba. S amit lát, attól majdnem kövé vál. ott eszik a Márton gazda lovai egész kényelmesen, egész nyugodtan az ő kinyomtatott zab-ját, az ő termésének a javát.

— Teremtette ennek a fele se tréfa.

Még egyszer megnézte a lovakat s keserűn felsohaj-tott. Nem esoda hát, hogy ilyen jó husban vannak. Hisz az én zabomon tartja jól a lókötő.

Oda rohant Márton gazdához és felverte.

— Márton gazda! Tilosban járnak a lovak. A zabomat eszik. Kutya teremtette. Kergesse el őket.

— Dehogy kergetem el nagy uram. Hisz a nyomtató lónak nem lehet bekötni a száját.

— Nem ám akkor ha nyomtat. De most déli abra-kolás van. Hyenkor etesse a saját termésével ne az enyém-mel. És káromkodott szörnyűséges ezífrául. Aztán haza ment kiszámította, hogy a Márton lovai hat hét óta mennyit pusztíthattak el a zabjából. Megborzadt a számoktól.

Feladta Márton a tolvajlásért.

— A gazember, mormolta Márton mikor megidéztek. Nagyon megváltozott a két ember véleménye.

*

Márton gazdát törvénybe idézték. A járásbíró végig nézte a délezeg sugar embert, a kinek a lépése alatt csak úgy rengett a föld. Ezüst gombos fekete mándlit és bő gyoles gatyát viselt.

— Tudja-e kend a mivel vádolják?

got nyújt; mily számtalan szót rejtenek ama nagy néptör-zsek benső népeletökben és mily sok szép kifejezésekre és kiváló szólásokra akadunk náluk; mindaz ismétlem, munkálkodásunk után irodalmilag megvitatta és bebizonyítva lesz, csak kutatnunk kell értők!

Es ezekért mondám — munkára fel! — mert az általam eddig közzé nem tett nyelv-eredmények azt bizonyít-ják, hogy — mint azt a fennebb, mintegy mutatványul közölt kis szógyűjtemény is tanúsítja — valóban megérdemlek, mikép ilyesekkel ezután újbb tüzetesen foglalkozzuk!

Történetek ugyan e tekintetben helyes intézkedések, így, nem oly rég. Pulszky és Gyulay urak aláírásával egy felhívás bocsátatott közzé, s adja az ég, hogy az is kívánt eredményre vezessen! — de hogy az valósággal arra vezethessen, szükségesnek láttam e fontos tárgy érdekében az alábbi eljárási módozatokat megállapítani, illetve közzétenni.

Mielőtt azonban az oly fontos eljárási módozatokról tüzetesen szólnék, ismételve megjegyzem, hogy ha az általom beutazott ismert tájékokon és vidékeken az elért eredmény — ama felhívás eredményén kívül — az akadémia által kiadott nagy magyar szótárral összehasonlítom, újbból és ismételve minden nagyzás nélkül állítom, hogy mintegy négyezerre tehető azon szavak száma, a melyeket a magyar-földterületen élő különböző nagy néptörzsek használnak és a használat mellett mégis a nyelvtudományra, mivel elő-tűnők egészen újak és ismeretlenek, habár elveszve uincse-nek is, de a nagy magyar-szótárban, mint illetékes könyv-ben, eddig nem foglaltathatnak benn.

Nem foglaltathatnak azért, mert az alább bővebben indokolt nézetem szerint a dolog természete egyelőre nem is engedheti.

Es itt megjegyzem, mint ép a dologra tartozót, hogy mikor eredeti szavaink és más nyelvbeli sajátosságaink össze-gyűjtésére az akadémiától egy korábban nyert felhatalma-zásom kifolyásul — de e nélkül is — vállalkoztam és most újbból vállalkozom, felkérem az ügybarátokat, sziveskedjenek az összegyűjtetlen s általam körül-belől négyezerre tett eredeti szavaink és egyéb általam már fennebb jelzett nyelv-beli különlegességeink összegyűjtésében velem közremű-ködni, illetve engem becses adataik beküldésével támogatni, részemről azt az ígéretet teszem, hogy a majdan — lehet, hogy az akadémia közvetítésével? — kiadandó eredeti sza-vak gyűjteményében, a közreműködő urak és nyelvész-társak neveit, az általuk beadandó és bevált nyelvészeti ered-mények rövid s számszerinti megnevezésével, illetve fölem-lítésével vagy a bevezetésnél, vagy a bezárásnál érdemszerű-leg közléteendem.

Arra nézve pedig, hogy az illetők becses adataikat avat-tatlan kézbe nem teszik le már abból a tekintetből sem, mivel engemet mindez, mint író és magyar nyelvészeti sa-játosságokkal foglalkozó egyént közelebből különben is érde-kei; szabadjon újbból ismételve megjegyzem, hogy a tekintetes tudós társaság által már az 1861-ik évben megbizattam nyelvészeti sajátosságaink összegyűjtésével, minek be-bizonyításul közléteszem az akadémia által ugyanazon év-ben részemre kiállított ajánló-levelet szó szerint, a mint következik:

„Merényi László Ur akadémiai ajánló levele.

Magyar Akadémia.

Academia Scientiarum Hungarica.

Vásáros-Naményi Biró Eötvös József a Magyar Tudo-mányos Akadémia másod Elnöke

azoknak, kik ezt olvassák, üdvöt!

A nép szellemének azon nyilatkozásai, melyek annak énekeiben, meséiben, mondáiban, példabeszédei-és közmon-dásaiban vannak letéve, az újbb időben Európa-szerte a tudomány figyelmének kiváló tárgyait teszik.

Nálunk is megkezdett már ezek szorgalmas gyűjtése, kiadása s maga a külföld, többféle fordítások által azok-kal megismerkedvén, szépségeket szelítiben elismerte.

De vannak még a két hazának több e részben ki nem búvárolt vidékei, vagy ha történetek is azokban gyűj-

— Igenis instálom. Tolvajlással.

— Hát igaz?

— Igaz, hogy a nagyuram zabját ettem. De ez még nem tolvajlás.

— Hát mi volna? Hát nem szégyenli magát magyar ember létére. Hisz ez nem volt a szerződésbe kikötve.

— Nem ám, mert ezt minden ember tudja. Csak nem etetem a magam zabját ha nyomtatok. Különbem én nem csinálok belőle titkot s azt mondom Ábris gazdának, örül-jön, ha olyan nyomtatója van, a ki nem csinál belőle titkot, mert a ki nyilvánosan lop, az keveset lop, de aki titokba lop, az tönkre teszi a gazdát. Én nyilvánosan lopok, hát engem nem lehet büntani.

*

De biz bántották azért Márton gazdát. Elítélték ke-gyetlenül. Le is ülte a büntetését.

Ábris pedig olyan nyomtató gazdát fogadott, a ki megígérte hogy nem lop. Ez nem lopott nyilvánosan, ha-nem titokban.

*

Három esztendő telt el. Márton gazda megint nyom-tatni járt és nyomtatott buzgón, szakadatlanul.

Egyszer csak észre vette, hogy a szomszéd gazda szerűjéről a nyomtató gazda ének idején ugyancsak lopja ám a buzát. Kocsira rakja a zsákok és elhordja a termest.

— Ejnye adta kujon gazember! Szégyene a nyom-tatóknak! Titokban lopni. No megálj!

Es ezzel oda rohant, elejébe állt a tolvajnak.

Es megismerte Ábrist.

Mióta a becsületes nyomtatói tönkre tették, ő is be-állt nyomtatónak, hogy ily becsületes uton visszaszerezze a mit elvesztett.

— No ugye nagyuram!? — förmedt rá Márton. En-gem feladott, becsukatott, pedig nem tettem rosszat, nem loptam meg, csak azt tettem a mit szabad. Mit csináljak én most kenddel? Beesukassam? Nem. Megfogadom nyom-tatónak. Mert most már nekem is van valamieském, én is szerezttem valamit, magam nem bírnám a munkát.

— Áldja meg kendet az Isten!

Ábris gazda ezután Márton gabnját nyomtatta. A mi elég büntetés volt neki, mert nem loptathott.

Hja! Márton gazda nagyon éber gazda volt.

Relle Iván.

tések, kimerítve, befejezve az érdekes vizsgálatok még nincsenek.

Különös figyelmet, mint sok egyébben, úgy ebben is Erdély érdemel.

E tekintetektől indítva az Akadémia Merényi László urat, ki e téren már helyeslést érdemlően működött, megbízta, miszerint testvérházában, különösen pedig a Szilágyságon és Székelyföldön, főleg a magyar nép meséit közvetlenül ennek szájából írnia le s így népi költészetünk e becses kis műveit gyűjtené össze.

Minél fogva az Akadémia minden művelt hazafit bizodalommal kér, hogy Merényi László urat ez igyekvéseiben tanácsal, utasítással, tudomásaival támogatni s így a nemzeti ezélok ez egyikét tehetség szerint előmozdítani méltóztaték.

Költ Pesten, novemb. 27. 1861.
B. Eötvös József m. k. — Toldy Ferencz m. k. Titkoknok. (P. H.)

Igaz, hogy a fenti ajánló-levél csak a népmesék összegyűjtéséről szól tulajdonképp, de szabadjon mellesleg megjegyznem itt, mikép az akadémia által, ugyszint az egyes tagoktól részint írásban, részint szóbelileg, részint levélben, különösen a magyar nyelv sajátosságait illetőleg bővebbkörű s így szélesebb alapu megbízást is nyertem.

S e megbízások óta folytonosan kutatok, jegyzek és gyűjtök, de ebbeli munkálkodásom közben arról győződtem meg, miszerint minden ember munkálkodása nem elegendő és mulhatlanul szükségesnek bizonyult több ügybuzgó nyelvész társ közreműködését is nyilvánosan fölkerüem. Ezt jelen felszólalásommal eselekszem is.

Ezek előbeocsátása után térjünk csak a ez é l r a v e z e t ő kutatási módokra már egyszer-valahára; de mégis mielőtt azt tenném, föl kell említenem előzetesen, hogy jutottam azok tudatára: történt ugyanis a többek közt, hogy jártomban-keltemben három urí egyén — bocsánat az itt föl nem említettéktől, mert biz voltak többen is — tett nekem s így az ügynek fontos szolgálatot. — Az egyik Imecs Dániel tisztelendő ur és írő s a másik egy maroszéki székely birtokos ur, kinek nevét azért nem közölöm, mivel erie nézt felhatalmazást nem nyertem tőle, a harmadik pedig szinte székely birtokos ur és írő Gálfi Sándor volt.

Az érthetőség kedvéért azonban kissé részletezem is a dolgot s ezért mindenekelőtt megjegyzem, hogy ép kiküldetésemben járva az 1862-ik évben Nagy-Galambfalván — ismeretes hely Orbán Baláz s nagybecsű munkája szerint is; no de meg azért is, mivel közkedvességű színésznünk Feleki Miklós ur is itt látott napvilágot! — ép egy óriási százasodó esz szemléletében voltam elmerülve s azon gondolkodtam, hogy mennyi idő kívántatott kedvező talaj mellett egy ily ritka példány felnövésehez és e részben felvilágosításért a szíves házi gazdát és tulajdonost Sebesi Albert urat akartam megkérdezni midőn egy nyájas napbaráti magyar ember toppan elém s bemutatja magát e szavakkal:

— En Imecs Dániel plebános vagyok.
— Örvendek hogy szerencsém van. — írői működése főleg minthogy ugyanazon a téren működünk, ismeretes előttem; azért —
— Isten hozta önt körünkbe! — — És — —
— En segítségére jöttem.
— Köszönöm; mert azzal nagyon lekötölezt, ha nehéz feladatomban gyámolít!

Kölesösön kérdés után az ismeretséget csakhamar megkötöttük, ebédután pedig karafogott engem a plebános ur s kivezetett ahhoz a kocsizhoz, a melyen jött és az ott ülőkódó kocsisnak oda szolt:

— Fiam Janesi, itt van az akadémiai kiküldött ur s te nagyon jártas vagy az olyanokban a mire kérlek; magyarul meg csak ennek a tisztelt urnak, hogy a Székely földön a kocsi minden egyes alkatrészeit, hogy és mint nevezik?

I me i t t v a n e g y g y a k o r l a t i m ó d, m e l y e z é l r a v e z e t. (Folyt. köv.)

A kolera.

Franciaországból megdöbbenő hírek érkeztek. Ugyanis Toulonban e hó 20-an kiütött a kolera s már eddig körülbelül 20 embert ragadt el. — Kezdetben azt hitték, sőt némelyek most is állítják még, hogy colera-nostrassal van dolgunk, míg tekintélyes orvosok az észlelt jelenségekben ázsiai kolera ismerték. — A vést Chinából egy hajó hozta, melynek fűtője utközben elhalt s ruháját el nem égették. — Toulont e miatt 10—12 ezer ember hagyta el s a francia kormány intézkedett, hogy a fertőzött vidék körülzároltassék.

Bár a vést távol és már szűnő félen van, mindazáltal felköltötte az európai kormányok figyelmét s az óvintézkedést mindenek megiette, mert tapasztalatból tudják, hogy az veszélyesebb a legborzasztóbb háborúnál.

Az óvintézkedések megtételére a belügyminiszter a következő körrendeletet bocsátotta az egyes törvényhatóságokhoz: „A napi lapok híre szerint Toulonban nagyobb számmal kolera esetek merültek fel s azok folytán halálozások is történtek.

Noha a kolera felmerült, annak keletkezési, esetleg behurcolási módja hivatalosan még eddig konstatálva nincsen, mindazonáltal, mivel állítólag kolera folytán halálozások fordultak elő, az úgy a hazai egészségügy megóvása érdekében jelentőséggel bír.

Tekintettel arra, hogy a szóban levő betegség ezuttal Európának egyik nagyobb forgalommal bíró helyén merült fel s ennél fogva az elhurocolás veszélye is nagyobb; tekintettel továbbá a beállott meleg évszakra: a gondos elővigyázat tanácsolta gátló és óvintézkedéseknek kellő időben való előzetes megtétele már azért is mulhatlanul szükségesnek mutatkozik, nehogy az ország a bekövetkezendő veszéllyel szemben készületlenül találtaassék. Ezen szempontból kiindulva szükségesnek tartom ezenel elrendelni, hogy mind az, a mi az Egyiptomban felmerült hasonló alkalommal 1883. évi július 6-án 36605. sz. a. kelt körrendeletben foglaltatik a legnagyobb erélyvel s pontossággal foganasítottassék, jelesül pedig azon intézkedések, a melyekre nézve a fenti rendelet szerint is mint azonnal megteendő jelöltetnek meg, minők az 1. 2. 3-ik pont alatt elsoroltak, névszerint az utcák és lakházak tisztántartása, a vásári rendőrség szoros foganasítottá-

sa, a nyilvános helyeknek kielégítő fertőtlenítése stb. haladéktalanul rendeltetésnek el, s pontosan foganasítottassanak; a többi óvintézkedésekre pedig az előkészületek már most akként legyenek megtéve, hogy a szükség felmerülténél ez iránt háttamaradás vagy mulasztás tapasztalható ne lehessen.

Miért is a járvány-bizottságok megalakítása, járványkerületek felosztása, továbbá a lakosságnak a betegségre való figyelmessé tétele, járványkórházak kijelölése, gyógyszerkeszerzésének módosítása, halálhízekről való gondoskodás iránt az előintézkedések már most teendők meg. Önkényt értvén, hogy azon nem várt esetre, ha az országban ily betegülés netán előfordulna, akkor tekintet nélkül arra, vajjon az kolera, kolera-nostrass, vagy ázsiai kolera-e? a betegség keletkezésére vonatkozó tudósítás kíséretében, lehetőleg távirati uton ide haladéktalanul jelentés teendő.

A törvényhatóság ügybuzgalmától s az ily esetekben tanúsított kötelességérzetétől egyebiránt elvárom, hogy ezen ügyben a legnagyobb lelkiismeretességgel erélyvel s pontossággal fog eljárni s hogy az e részben tett intézkedéseiről szóló kimerítő részletes jelentést hozzám lehető gyorsasággal felterjesztendi. Budapest, 1884. évi június hó 25.

T i s z a s. k.

Hírek és vegyesek.

Kegyadomány. A eszi egyháznak templomépítésre Ö Felsége magánpénztárából 100 frtot adományozott.

Lakadalomból a sirba. Dapsy Béla e hó 22-én tartotta esküvőjét a bájos Palicz Mariskával. — A lakadalomra lejött Budapestről a völgyény atya, Dapsy Kornél is. — A lakadalom után az atya visszatérendő a fővárosba. Tornalján vasutara akart szállni, de hirtelen szélhűdés érte. — Temetése általános részvét között ment, végbe. Nyugodjanak békén porai!

Menetrend-változás. Mint a magyar kir. államvasutak gazgatósága értesíti lapunkat, a gőmörmegeyi iparvasutak hálózatán július hó 1-50 napjától kezdve az 1711. számú omnibusvonal Rimaszombattól Felad felé már délután 3 óra 57 perczkor fog indulni, Jánosiból pedig 4 óra 9 perczkor, így a mostani indulási időnél 13 perczcel előbb.

Villámcsapás. Folyó hó 22-ikén délután 2 órakor Bátkában a villám beütött s Bornemisza László megyei tiszteletbeli főjegyzőnek egy boglya luzernáját elhamvasztotta.

A rimaszombati dalárda e hó 22-én tartotta meg rendezévi közgyűlését. A szép számmal összegyűlt tagokat Baksay István elnök üdvözölte, nyitkozva azon észlra, mely a testület előtt lebeg, mi nem más, mint az, hogy itt a tiszta magyarság végpontján magyar nyelven hangzó dalokkal lelkesítsünk magyar honszerelme, s reflectálva a f. év aug. 6—11. napjain Miskolcra tartandó országos dalárda-napelyra, a gyűlést megnyitotta. Szavainak elhangzása után Bodor István alelnök esetelte a lefolyt év fontosabb eseményeit, jelezvén a haladást mit a szakbizottság és tagok buzgalma hozott létre; majd áttért az egylet vagyoni helyzetének esetelesére s örömmel vette a közgyűlés tudomásul, hogy a testületnek 44 működő, 35 nem működő és 29 pártoló, így összesen 108 tagja van. — Végül maga és azon tisztviselők nevében, kiknek mandátuma a mai nappal lejárt, lemondását beadta. — A közgyűlés azonban a lemondást most, midőn az országos dalárda-napely előttük van, nem fogadta el s újlag kiküldte a következőket: alelnök lett Bodor István, karimester Wagensommer János. Szólámvezetők: Huszt Lajos, Fülep Benjámín, Dobák János, Mátó József, Percz Samu, Bódy István, Draskovics Gábor és Szabó József.

A dalárdának érdekes vendégei lesznek a folyó év július hó 6-ikán. Ugyanis a losonézi dalárda fog Rimaszombatba az említett napon átrándulni, mely alkalommal közvacsorával, dallal és tánczszal összekötött nyári mulatság fog rendezettni a városkertben, melyen résztvevőlválva, részint együttesen fogja rúdarabok előadásával szórakoztatni a megjelent közönséget a két testvér-dalegylet. — A beménti díj ez alkalommal 30 kr lesz.

A rimaszombati kisdödő intézet növendékeinek nyári mulatsága, melyet a kellemetlen idő miatt el kellett halasztani, ma lesz a „Szécényi-kert“-ben. Felhívjuk erre a közönség figyelmét.

A szomszéd János egyház iskolájában a nyilvános vizsgálat folyó hó 22-én a templomban tartatott meg. E helység közművelődési életétől. — hol az egyház benső élete s a népnevelés ügye, néhány év óta oly szép fejlődésnek indult, — lapunk is nem egyszer emlékezett már meg Ez alkalommal ismét két szép dolgot jegyezhetünk fel róla. — A vizsgálatot ugyanis régi szokás szerint is emi tisztelet előzte meg; a mikor az egyház köztiszteletben álló művelt lelkésze Ruszkay Gyula ur, az iskola hivatalosa, — az erkölcsi s értelmi nevelés áldásairól mondott gyönyörű egyházi beszédet. E beszédben a kötelességet híven betöltő néptanítónak adta meg legszebb jutalmát: a méltányos elismerést, buzditván a szülőket is az iskola, a tanító megbeocsulése s gyermekeik okos nevelésére. Régen tudjuk, hogy Ruszkay Gy. ur a tanító lelkes barátja, ritka szónoki tehetsége, a tanügy iránti buzgalma, munkássága, valamint paedagogiai ismeretei széles körben ismeretesek ugyan. — de e szép beszéddel mégis kiváló bizonyosságot adta igazí műveltsége s emberbaráti szeretetének. Ily lelkes támogatása mellett sohasem szibbaszhatja a felekezeti tanító buzgalmat a közséگی vagy állami iskola utáni aspiratio! — E napot valódi örömnappá tette még a megyénkben mindnyájunktól önzetlenül szeretett nemeslelkű Török Bálint ur, ki e napon 100 frtnyi alapítványt tett le oly ezéllő, hogy ennek évi kamataja a legtöbb szorgalmat s legszebb eredményt tanúsító iskolás gyermek. — esetleg gyermekeknek adassék ki minden évben a nyári vizsgálat alkalmával, ösztöndíjjal. Ez összeget azonnal rendelkezés alá bocsátotta s keltését a ref. egyház presbiteriuma. — évi kamatának méltányos odaitelését pedig a tanító véleményezésére — s az iskolások helyes belátására bizta, kikötvén azonban, miszerint ezen összeg a mondott ezélon kívül, soha, semmi másra nem fordítható. Török Bálint ur a közművelődés ügyének buzgó és lelkes munkása volt mindig, áldozatkészséggel ragyog neve e téren minenütt: nem csakély érdeme abban, hogy Jánosinak oly díszes iskolája van, mert akkor is az első közt hozta meg szép áldozatát, azóta folyton éber figyelemmel kíséri annak benső életét s örömmel munkálja felvirágzását. Alig egy éve, hogy a népkönyvtar megalkotásában művelt lelkű nejeve jegyütt oly buzgón fáradozott, — s tette mindezt a nép művelődéséért, a nép javára, most ismét e szép anománnyal adta fényes tanbizonyosságát an-

nak, miszerint fáradhatatlan az áldozatkészségben s lelke örül, ha a közjóért minél több áldozatot hozhat. — Fogadj a nemes szívű alapítványozó az illető egyházi s iskolai hatóság leghálásabb köszönetét; érdemeinek jutalmául adjon neki az ég boldog életében sok örömet, a közjónak pedig sok ily áldozatkész, buzgó munkást!

Új tüzoltó anyaggal tett kísérletet városunkban e hó 26-ikán Brand Vilmos és társa, kinek tüzoltó szerét, illetve ennek készitési titkát több törvényhatóság, városok és egyesek is megvásárolták. — A kísérlet délutáni 6 órára volt kitűzve s már megelőzőleg temérdek néző, — közöttük sok vidéki notabilitás, — foglalt helyet a buzapiaczon, hol a három máglya volt felállítva. — A kitűzött időben kivonult a helybeli tüzoltó testület teljes díszben szivattyuival s kört alakított a máglyák körül. Az első máglya szalmával mintegy 4—5 láb magas volt, a fahasábok között szárazszalma. A feltalálók a hasábokat kátránnyal vonták be s az egészet petroleummal leöntötték. Midőn legjobban égett, néhány veder a már készen álló folyadékából megiette a hatást s a torony magasságra lobogó lángot eloltotta. Ezután a második máglyát gyújtották meg s engedték égni, míg egy része parázsra vált. Ekkor a reálövett folyadék csakhamar ezt is eloltotta. Hogy azonban a különség e tüzoltó-szer és víz hatása között tűz eseteknél megítélhető legyen, a harmadik máglya már vízzel oltatott el, s itt tüzoltóknak remekeltek, mert gyorsabban oltották el vizek, mint a folyadékkal, mi a feltalálók nem kis meglepetésben részesítette, minek kifolyása volt az, hogy úgy ezek, mint a néző közönség nem épen elégedetten távoztak el a látványosság színhelyéről. Azonban mindezek daczára, mint a tett kísérlet látuk, e szer igen jó szolgálatot tehet pineze-, bolt- s általában minden oly tüzesetnél, midőn a vést alig közelíthető meg, mert az arz és kezek megmosatván vele a tüzhátását közvetlen közelből is ki lehet állani s az egyszer meglocsolt égő fahasáb ismétetlen tüzet nem fog. Azonban ha azt akarják a feltalálók, hogy a kívánt ezélt talárlányukkal teljesen elérjék, eszközt kell feltalálniok a szemek védésére is, mert arz és kezek kiállják a tüzhátását, sőt az izzó parázs is kézbe fogható a nélkül, hogy kezünket megégetse, de ha oltás közben a szemet kinyitni nem lehet, — a mely pedig nagyobb tüzeseteknél közvetlen közelből teljes lehetetlenség, ha megvakalni nem akarunk, — talárlányukkal csak felsikert érhetnek el. — E mellett egy kissé drágira is van szabva az ára, (hectoliterenként 10 frt.) A város mind e mellett 3 hectolitert vásárolt, a titok megvásárlásának kérdését — úgy halljuk, a megyei hatóság fogja első sorban megoldani.

Nyitra mellett e hó 22-ikén avatták fel a patai esztében 1849. június 16—19-én elesett 150 honvéd sirját jelző emlékoszlopot. A négy méter magas és esinos vasráccsal kerített oszlopon a magyar ezimér és aranybetűs márványtáblák vannak. Rosz idő lévén, Nyitráról a bizottságon és a dalárdán kívül kevesen mentek ki, mindazonáltal a közel fekvő községekből és városokból igen számosan jöttek az ünnepegyre. A templomban tartott isteni tisztelet után, mikor Paulovics sopronyai kaplán igen sikerült egyházi beszédet mondott, a közönség a sirhoz ment, hol a kaplán ur azt beszéltelte. Majd Juhász Elek a bizottság elnöke tartott szónoklatot és Janosy János plebános országgyűlési képviselő mondott igen szép beszédet, ezután tót nyelven (tekintettel a köznépre) Paulovics kaplán szolt. Végül ifj. Fabricius Endre bizottsági tag szavalt nagy hatással Dombay Ede ez alkalomra írt „Patai emlék“ című igen sikerült költeményét. A közös ebédet és tánczot a közbejött eső kissé megzavarta, mindazonáltal a társaság csak későn oszlott szét.

A miskolczi kereskedelmi és iparkamara folyó hó 16-án népes gyűlést tartott, melyen tárgyalás alá vétetett a kamara iparos szakosztályának előterjesztése azon mesterségekről, melyek elsajátításához több idő és nagyobb ügyesség kívántatik, s a melyekhez megkivántató qualificationról az 1884-ik XVII-ik törvényezikk intézkedik. A szakosztály a következő s a közgyűlés által egyhangulag elfogadott előterjesztést nyújtott be: „Iránytadó volt előttünk a sorozat összeállításánál első sorban az, vajjon a mesterség folytatatik-e, vagy sem a kamara kerületében, továbbá az, mennyiben termel az egyes mesterség oly ezikkeket, avagy involvál oly foglalkozást, melynek előállítása illetve gyakorlása tényleg hosszabb előképzettséget igényel, s végül kihagytuk mindazon mesterségeket, melyeket a gyáripár jelentőségükből már ma ugyszólván teljesen kiszorított. Elismerjük, hogy hosszú sorozatát nyújtjuk át a mesterségeknak, melyekre nézve a qualificatio kimutatását szükségesnek látjuk s ép azért figyelmébe ajánlani kérjük a nmélt. miniszter urnak, méltóztassék kiváló figyelemre érdemesíteni a vidéki viszonyokat, azt, hogy gyáripárunk meg távol áll ezen fejlettségtől, hogysam a kézmű-ipar érdekeit elhanyagolhatnók azt, hogy főképp azon átmeneti időszakban, midőn bizonyos mesterségekre nézve a gyáripár szemmel láthatólag tért hódít, s az önálló iparosok egyrésze gyári munkássá kénytelen szegődni, felette kívánatos az, hogy értelmes, fegyelmet ismerő, erkölcsi segédszemélyzettel láttassék el a kisiparos. S ha az ipartestületekben egészséges, s actioképes feladat kört betöltötni tudó egyesületeket akarunk nyerni, úgy kell terjesztetni a lehetőségig azon kört, a melyből tagjaikat nyerik. Azon mesterségek, a melyekre nézve kívánatosnak tartjuk a qualificatio kimutatásának kötelezővé tételét, a következők: kovács, lakatos, szerkovács; esattos és sarkantyus, kardműves, késes, bádogos, érez-, fémöntő, rézműves, aranyezüstműves, géplakatos-gépjavitó, mérlegkészítő, órás, kocsigyártó, bogvár, kocsifényező, épületfestő, (mázoló) fangszerkészítő, puskaműves, kőfaragó, kályhakészítő, fazekas, kádár, asztalos, aranyozó, tükör-, képkéret készítő, esztergályos, fésűs, kaptacsímáló, timár, bőrfestő, gubás, csapó, nyerges és szijgyártó, kefekötő, takács, posztónviró, gombkötő és paszomántos, köteles, rostás és szitás, kékfestő, ruha-szövetfestő, kárpitos, férfi- és nőszabó, szűcs, lábbeli készítő, kalapos, sapkás, molnár, pék, mézeskalácsos, cukrász, kertész, mészáros, hentes, kelbász- és szalámi készítő, sörfőző, szappan- és gyertya készítő, építész, pallér, kőműves, ács, esztergályos, szobafestő, kutasímáló, üveges, kéményseprő, szobrász, czimfestő, könyv- és könyvművelő, fodrász és borbély.“

Fokról-fokra halad az általános érdeklődés azon kiváló irodalmi szemle iránt, melyet Fekete József és Hevesi József szerkesztenek. De fokról-fokra emelkedik maga a szemle is, mely a sajtó egyhangu itéléte szerint pazarul van kiállítva és a legelőkelőbb helyet foglalja el az irodalomban. Es valóban a „Magyar Salon“ egy irodalmi, mint művészi tekintetben olyan magas niveauun áll, hogy annak egyetlen művelt magyar családból sem volna szabad hiányoznia. A mi csak kitűnőség van a magyar irodalomban és művészet-

ben, azt a Magyar Salonnak sikerült maga köré csoportosítani úgy, hogy a Magyar Salon legelső rangú külföldi művekkel is bátran kiállja a versenyt. Különösen élénkíti teszi e füzetet, hogy a szerkesztők a hasznos és élvezetes olvasmányok mellett a mulatságosról és szórakoztatóról sem feledkeznek meg és „Egyveleg” című rovatban egész sora a tarka és mulatságos apróságoknak találhatók fel. A 3-ik füzet, mely július 1-én jelenik meg, még felülmulja az első füzeteket úgy a tartalom gazdagsága, mint a kiállítás pompája által. Különösen ki kell emelnünk az egyes illusztrációkat, melyekkel a szerkesztők minden közleményt és cikket díszítettek saját rajzolásuk által. A tartalom oly gazdag, hogy azt lehetetlen felsorolnunk. Legyen elég felmelnünk, hogy közlemények vannak benne: Jókai Mórtól, Agai Adolftól, Katona Józseftől (a Bánk bán szerzőjének egy teljesen ismeretlen színműve), Daudet Alfonztól (gyönyörű novelle), Ábrányi Emiltől, Eadródi Sándortól, Reviczky Gyulától, Adorján Sándortól, Kürthy Emiltől (látogatás Helvey Lauránál), Kóroda Páltól, Gabányi Árpádtól (a szerző saját illusztrációival), dr. Dubaytól, dr. Szerényitől stb. Különösen felhívjuk a figyelmet az „Egyveleg” rovatra, mely teli van mulatságos apróságokkal. A képek legjobb nevű festőinktől erednek. Különösen kiemeljük Mesterházy Kálmánnak egy gyönyörű hangulatteljes rajzát és a Margitszigetet ábrázoló

8 szebbnél-szebb képet. A „Magyar Salon” előfizetési ára negyedévre 1 frt 75 kr. — Az előfizetési pénz a „Magyar Salon” kiadóhivatalához (Budapest, kerepesi ut 13. sz.) küldendő. — Lapunk művelt olvasói bizonyára sietni fognak megszerezni a magyar irodalom e díszét.

A „Képes Családi Lapok” 39. számának tartalma: Egy titokzatos bűneset; elbeszélés, írta Madarassy László. (vége.) — Gondolatok. — Muzsámhoz; költemény Szomorv Károlytól. — Böszöri Nepomuk kalandjai; vig elbeszélés, írta Perényi Kálmán. (vége.) — A fürdő római nő; írta Baziliades. — A kis hamis; írta Sz. L. — Liszt és Chopin; közli Büchler Regina. — Az utolsó Helviotte leánya; elbeszélés, írta Kovács Laura. (folyt. köv.) — Heti tárcza. A fővárosi választások; írta Don Rivadavia. — A gyémánt ékszer; Guy de Maupassant után; Reich Soma. — Képek a r a z a t. — M i n d e n f é l e. — K é p e i n k: Blaha Luiza. Hegyi Aranka. Pálmai Ilka. — A hazatérés. — Készüldés az urnapi körmenetre egy római zárdában. — Melléklet: A „Hellen vagy egy év” című regény 193—208 oldala. — Előfizethetni: Méhner Vilmosnál, Budapest IV. ker. papnövelde-utca 8. sz. Egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

A „Magyar Háziasszony” július hó 1-én lép III. évfolyamára harmadik negyedébe. Megelégedéssel mondhat-

juk büszkén tekintünk vissza a lefolyt időre, mert ez legjobban bizonyítja, hogy a „Magyar Háziasszony” megfelelt annak a feladatnak, melyet maga elé tűzött s melynek ezentul is teljes erőnkkel megfelelni főtörökvisünk leend. Leszünk ezentul is, mint voltunk eddig lelkes vezetője, önzetlen tanácsadója s jóakaró barátja t. olvasónóinknak; leszünk ezentul is buzgó előharcosai annak a szent eszmének, hogy a magyar nő egyszersmind jó magyar háziasszony is legyen, — szóval, mindenben hiven követjük eddigi irányunkat. Örömmel tudatjuk egyszersmind t. olvasóinkkal, hogy a tapasztalt nagymérvű pártolás immár abba a kellemes helyzetbe hozott, hogy július 1-től fogva lapunkhoz ingyenes regénymellékletet csatolhatunk. E regénymelléklet hetenkint 8 oldalnyi terjedelemben, könyvalakban fog megjelenni, úgy, hogy t. olvasónóink még külön jó és mulattató olvasmányban fognak részesülni, mely bekötve minden könyvtárba méltó helyet foglalhat el, s értéke egymaga föler lapunk előfizetési árával. Regénymellékletünket V. Gaál Karolina ismert jó nevű író „A királyi tanácsos leánya” című érdekes, eredeti társadalmi regényével fogjuk megkezdni, melynek befejeztével a bel- és külföldi regényirodalom legjelesebb termékeivel fogjuk megismertetni t. olvasóinkat.

Felölös szerkesztő: **Bodor István.**

Magán-hirdetések.

Ház- és beltelek eladás.

Néhai **Plichta Sámuel** örökösei tulajdonát képező Rimaszombatban a cserenesényi-utczában 14. szám alatti lakház hozzá tartozó melléképületekkel, valamint a losonczy-utczában levő beltelek szabad kézből eladandó.

Bővebb felvilágosítás nyerhető **Soós József** urnál.

Tanuló kerestetik.

Egy 2—3 gymn. osztályt végzett tanuló azonnal felvétetik **Stolez Márton** ur vaskereskedésében.

Árlejtési hirdetmény.

657. sz. — Rimaszombat r. t. város tulajdonához tartozó P. szabadkai birtokon egy m. kir. állami méntelep-osztály elhelyezéseül szolgáló istálló, lakrész stb.-ből álló berendezési tárgyak építése elrendeltvén, annak árlejtés utján kiadására határnapul f. é. július hó 3-ikának d. u. 3 órája a tanácssteremben kitézetik.

Az építkezésre vonatkozó tervek, költségzsámítás s árlejtési feltételek addig is a hivatalos órák alatt a jegyzői szobában megtekinthetők.

Az építkezési költségek előirányzati összege 20821 frt 46 kr., — bánatpénz annak 5%-tölta.

Kelt Rimaszombat város rendezett tanácsának 1884. évi június hó 27-én tartott üléséből. Polgármester helyett

Nagy Ferencz, főjegyző.

Haszonbéri hirdetés.

A mikóházi pusztán 327 holdas birtok, mely 82 hold rét, 180 hold szántóföld, 65 hold legelőből áll kellő gazdasági épületekkel együtt folyó évi október 1-től számítandó 6 évre haszonbérbe adandó, értekezhetni lehet **Samarjay János** urnál a Bakti-pusztán. (Utolsó posta: Rimaszombat.)

Bérleti hirdetmény.

582. sz. — Szab. Rimaszombat r. t. város tulajdonához tartozó „**Alsó malom**” f. é. július hó 15-ének d. u. 2 óráján a városházánál nyilvános árverés utján f. é. november hó 1-től számítandó három évre haszonbérbe fog adni.

Az árverési feltételek hivatalos órák alatt a jegyzői hivatalban megtekinthetők.

Kikiáltási ár: 65 hectoliter tiszta-, 65 hectoliter feles buza és 80 frt készpénz, bánatbér 200 frt.

Kelt Rimaszombat város rend. tanácsának 1884. évi június hó 17-én tartott üléséből.

1—2

Szabó György, polgármester.

Hirdetmény.

^{2008/1884.} — A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy **Neumann Farkasnak** 485 frt — **Mann Czillinek** 350 frt és 300 frt tölke s járuléka iránti. **Dapsy Danielt** végrehajtást szenvedő elleni végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén levő Alsó-Szuhán fekvő, az alsó-szuhai 76. számú telekkönyvben foglalt nemesi birtokból Dapsy Danielt illető felerész jutalékára az árverést 1327 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az 1884-ik évi július hó 10-ik napjának délelőtti 10 órakor Alsó-Szuhán a községi bíró házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak. — Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át, vagyis 132 frt 70 krt készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Királyi törvényszék mint telekkönyvi hatóság Rimaszombatban 1884. április hó 25. **Fornét**, kir. tszéki elnök.

Hirdetmény.

Három darab erdélyi (tarka) fajta hajtó kopó eladó? **Hol?** megmondja a kiadóhivatal.

Hirdetmény.

^{107/1884.} — Alólított kiküldött végrehajtó — az 1881-ik évi 60. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a rimaszécsi kir. járásbírósa ^{1463/1883.} számú végzése folytán **Schlesinger Nina** javára **Pristyák Antal** fűri lakos ellen Szilakszón 350 frt s jár. erejéig foganatosított végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt 792 frt 50 krra beesült 13 drb ökor és üsző-tinók, 2 drb hámos ló, egy eséplőgép, 29 drb anyajuh e folyó évi július 15-ik napjának délelőtti 10 óráján szilakszói pusztán nyilvános árverés utján elfognak adni, — miről a venni kívánók azon megjegyzéssel értesíttetnek, hogy a nevezett ingók az 1882-ik évi 60. t. cz. 107. §-a értelmében, — szükség esetében — becsárán alól is elfognak adni.

Rimaszécs 1884. június 24.

Vathay Sándor, végrehajtó.

Fogorvosi jelentés.

Van szerencsém az igen tisztelt közönség szives tudomására hozni, miszerint ezentul **minden szombaton** Rimaszombatban megjelenni és a lentirt helyiségben fogorvosi rendeléseket teljesíteni, illetőleg fogmütéteket eszközölni fogok.

Mínt hogy a moderu foggyógyászat magas kifejlődésének megfelelő legújabb műszerekkel rendelkezem, azon helyzetben vagyok, hogy az egyes mütéteket aránylag rövid idő alatt, a beteg lehető kimelésével teljesíthetem.

Díjjak mérsékelték és nyomtatott díjjegyzékek kívánatra bérmentesen beküldetnek.

Mütő helyiség: Rimaszombat, Losonczy utca, 15. sz. Nagy József-féle házban, Hollósi butorkereskedővel szemközt.

Rendelő órák: délelőtti 9 órától 12-ig, délután 2-től 6-ig.

5—*

Dr Véber Ignác, fogorvos.

Hirdetmény.

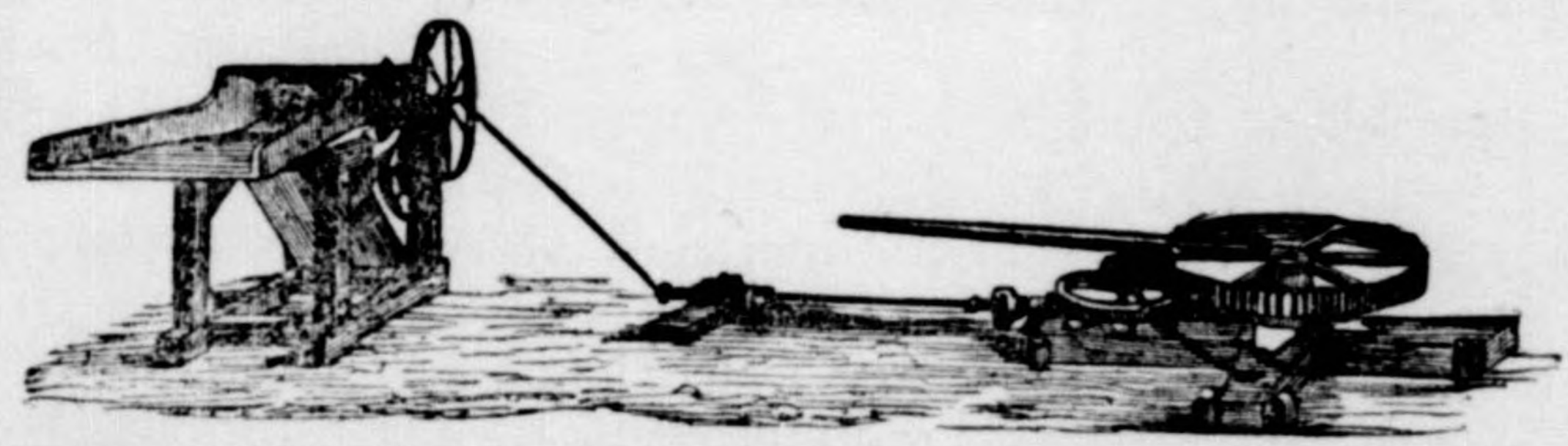
^{1568/1884.} — A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy **Balázsik István s társai** végrehajtóknak — **Szlabej András** végrehajtást szenvedő elleni 259 frt 30 krt. tölkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. járásbírósa területén levő, Tiszolez községben fekvő, a tiszolezi 326. sztkönyvben foglalt urb. telekből Szlabej András $\frac{1}{3}$ rész jutalékára 363 frt és a tiszolezi 802. sztkönyvben foglalt Szlabej Márton, Enert szül. Szlabej Katalin, Csakajszky Szlabej Mária, Szlabej Mihály, kisk. Szlabej János, Szlabej István és András, kisk. Balázsik Pál és István, kisk. Laurenesek Mária nevéen álló 1689/a, 1690/a hrszámokra 12 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1884. évi július hó 8-ik napján délelőtti 10 órakor Tiszolezön a község házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak. — Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át, vagyis a tiszolezi 326. sztkönyv birtokra 36 frt 30 krt, a tiszolezi 802 sztkönyv birtokra 1 frt 20 krt készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Királyi törvényszék mint telekkönyvi hatóság Rimaszombatban 1884. április hó 5. én. **Fornét**, kir. tszéki elnök.

FLEISCHER és TÁRSA

gépgyára és vasöntödéje Kassán,

eperjesi-ut 6. szám, és Kzssa mellett a Csermelyvölgyben.

Ajánlja a t. gazdaközönségnek a legújabb tapasztalatok szemmel tartásával ezészerűen és gondosan gyártott jó hírnevű gépeit, nevezetesen:

- ☛ **Cséplőkészleteit**, könnyű járással, járgány vagy gözmozgony általi hajtásra.
- ☛ **Kézi cséplőgépeit.**
- ☛ **Backer- és magtár-rostáit.**
- ☛ **Sorba- és szóróvető gépeit.**
- ☛ **Gőzgepeit és gőzkazánjait.**
- ☛ **Szeszgyár berendezéseit.**
- ☛ **Szivattyúit stb.**

Csermelyvölgyi gépműhelyünkben (Kassa mellett) gépgyártmányaink **jelentékeny készletét tartjuk állandóan.**

Rendelményeket elfogad részünkre: **Benyo Béla úr Rimaszombatban.**

Gazdasági gépeink képek, valamint öntödének gyártmányai árjegyzékét kívánatra ingyen s bérmentve küldjük be.

3—6